

1. ДОКИМОЛОГИЈА И СРОДНИ ПОЈМОВИ

Докимолошки појмови су у нашој дидактичкој (педагошкој) литератури слабо разјашњавани.

ДОКИМОЛОГИЈА се дефинише као млада научна дисциплина. Утемељена је тек средином четрдесетих година 20. в.

Она систематски проучава тачност, систематичност, објективност и поузданост

испита, оцењивања, различитих метода такмичења...

Неки је сврставају у психолошку, а други у дидактичку, односно, педагошку дисц.

Не постоји општа сагласност око њене припадности.

Оцењивање је суштински појам докимол.

Његова вишеслојност и вишедимензионалност дозвољавају више аспеката посматрања.

Појам докимологије је грчког порекла; потиче од речи: докиме, што значи покушај, проверавање и речи логос – истина, наука; докимазо – испитивање, докимастес – испитивач; докимастикос – способан за испитивање; докимос – проверен.

Поступци проверавања, испитивања, били су познати старим Грцима, не само у смислу проверавања школског знања ученика.

Избор кандидата за одређене државне функције вршен је у старој Грчкој (такође) посебним проверавањима; постојао је познат начин проверавања тзв. докимасиа.

Настанак и развој докимологије

Појам докимологије (па и сам термин), први је употребио Henri Piéron 1922. г.

Х. Пиерон је сматрао да је докимологија једна од дисциплина (грана) модерне педагогије.

Још 1205. године п. н. е. у литератури се помињу неке врсте испитивања.

У КИНИ је цар Сун, сваке треће године вршио проверавање својих службеника

(поданика). Након три узастопна испитивања ови су напредовали, или су отпушт.

У Европи је термин “испитивање” ушао у употребу тек у 17. веку и односио се само на усмене испите.

Први писмени испит уведен је 1702. год. на Trinity Kollege – Cambridge.

Поткрај 19. века писмено испитивање све више потискује усмено.

Ово је посебно карактеристично за Енгле-

ску и Америку.

Савремени амерички систем користи у испитивању више тестове, свих врста и намена...

За настанак тестова и нове дисциплине психотехнике (мерење психичких својстава) везано је за име Jamesa M. K. Cattella. Он је још 1890. год. објавио студију о мерењима и тестовима. У њој је заговарао ширу употребу тестова у оцењивању.

Прва научна испитивања о мерењу у образовању почела су у Француској, на иницијативу Henriја Pierona, његове супруге и Henriја Laugera.

Дакле, тридесетих година (20. века) јавља се НОВА НАУЧНА ДИСЦИПЛИНА.

У Загребу је 1937. год. имао запажено предавање о оцењивању Рамиро Бујас. Уз Рамира Бујаса за докимолошка истраживања значајно је име Зорана Бујаса.

У то време је проф. др Бора Стевановић у Београду радио ревизију Бине-Симонове скале интелигенције...

Након Другог светског рата јављају се обимније студије на тему докимолошких истраживања:

Клонимир Шкалко, Иван Фурлан, Фридрих Трој...

Касније: Владимир Мужичић, Иван Толичичић, Милан Баковљевић, Никола Поткоњак, Тихомир Продановић...,

Разлози докимолошких истраживања

Значајан подстрек за докимолошка истраживања дале су озбиљне критике тадашњег начина испитивања ученика у школи. Оне су се односиле на: свођење на испитивање чињеница, знања, података а да се запостављају интелектуалне способности и особине личности; да испитивање прати стрес; непостојање јединствених критеријума; висока стопа

неуспеха; велика доза субјективности у
оцењивању; не развија се стваралачки дух,
... послушност...

Истраживањима је доказано да се чак
80 % знања, чињеница заборавља 15 месеци
након испита.

Критика субјективног оцењивања.

Докимолошка истраживања носе још доста
нерешених и новоотворених пи-
тања и проблема.

Уз докимологију уско су везани појмови докимастика и доксологија.

Докимастика – (грч. докимастос – способан за реализовање) – техника испита; начини састављања, примене, исправљања неког задатка, типа задатака и сл. Односи се на технике проверавања и испитивања.

Доксологија – систематски проучава улоге и значај вредновања у настави.

Има још једно значење доксологије (није докимолошко). Односи се на песму у славу Бога и свете Тројице...

Задаци за претраживање на интернету:

Појмови: докимологија, докимастика, доксологија, Хенри Пиерон, испити, мерење..., Рамиро Бујас, Зоран Бујас, Клонимир Шкалко, Борислав Стевановић, Владимир Мужих, Н. Поткоњак...

2.ОСНОВНИ ДОКИМОЛОШКИ ПОЈМОВИ

Како смо дефинисали докимологију?

Шта знате о њеном настанку?

Наведите неке разлоге за докимолошка истраживања.

ДОКИМОЛОШКИ ПОЈМОВИ:

Оцењивање ученика,

Оцена,

Разврставање

Вредновање

Вредновање рада школе

Верификација

1. Оцењивање ученика

Оцењивању припада централно место у структури појмова које посматрамо.

(evaluation, Zensieren, Klassifizieren)

Оно је предмет докимологије, дидактике и посебних дидактика (методика...) и тесно је везано за остале аспекте наставе.

Оцењивање је поступак којим се, према утврђеним прописима, прати васпитно-образовни рад ученика и развој ученика и одређује ниво који је ученик постигао.

Утврђени прописи су правила која прописују школске власти и најчешће у виду упутстава за оцењивање, односно правилника о оцењивању, прописују наставницима, тј. обавезују их на придржавање.

Многи аутори за оцењивање сматрају да представља један од својеврсних облика мерења, које се, за разлику од егзактних, заснива на субјективним техникама и поступцима.

Појам оцењивања већина аутора, ипак, разликује од појмова мерење, евалуација, праћење, иако оно у себе укључује, и објективно и субјективно мерење.

Праћење и мерење су, дакле, појмови који

су тесно везани за оцењивање.

Постоји више начина оцењивања.

Нумеричко се односи на изражавање суда наставника у виду броја, односно скале.

Скале се крећу од 1 до 5, односно 1 до 10 или се судови о напредовању изражавају у виду процената, или рангова.

Описне замена за одређене ступњеве усвојености знања, навика, вештина и др. У виду оцена “задовољава”, “истиче

се”, “не задовољава” и сл. су само формалне замене за бројеве. То је само поступак евидентирања, изражен у виду оцене, суда есенцијално, најкраће, формалном заменом броја кратком описном вредношћу.

Дакле, постоји више врста оцењивања:
нумеричко, словно и описно.

Словно се најчешће заснива на тростепеној скали /А, Б, Ц/ и значи процену нивоа остварености програмских задатака.

Описно оцењивање неки одређују као оцењивање речима.

Неки аутори оцењивање сматрају вредновањем, а оцене педагошким средством, тј средством подстицања ученика на усавршавање.

Оцењивање може бити синтетичко или аналитичко.

Синтетичким се обухвата већи број страна учениковог васп.-образовног нивоа и

напредовања.

Аналитичко има за циљ да обухвати само један аспект.

Објективност оцењивања је под озбиљним теретом субјективности.

Свесни овога, наставници настоје себи поммоћи и оцене објективизирати коришћењем различитих поступака објективног оцењивања (тестови, скале судова, контролни задаци...)

Објективизација поступака помоћу разних техника и инструмената у функцији је праћења и мерења. Они су блиски појму оцењивање, ближе га одређују, али се не могу синонимно третирати.

Праћење

Применом одговар. техника (тестирања, скалирања, евидентирања...) и инструмената наставник долази до информација о развојним токовима и нивоима остварености предвиђеног циља и задатака ва-

спитно-образовног рада.

Праћење је у функцији оцењивања и служи за прикупљање информација о нивоу, квалитету остварења у настави са становишта утврђеног циља.

У функцији оцењивања су и поступци мерења, којима се у знатној мери смањују негативне стране субјективности оцене.

Мерење

Мерење се обично дефинише као поређење нечега са јединицом или неким стандардним износом, односно количином одређене ствари, како би се утврдило колико је пута тај јединични износ садржан у оној првој појединости, односно у садржају који се мери.

Дакле, суштина мерења је у поређењу двеју величина. Функција му је, као и функција праћења, информативна.

Оно треба да пружи тачне податке о исходу образовања ученика, да би се могло извршити њихово процењивање и оцењивање са већом сигурношћу и већим степеном тачности.

Сврха мерења у дидактици је да се формирају инструменти и поступци којима би се прецизније одређивали, мерили исходи васпитања и образовања, како процењивање, које је у суштини оцењивања не би било засновано на недовољ-

ним и несигурним подацима...

Мерењем се једна количина придаје нечему.

Бројеви се додељују појавама, стварима, у сагласности са утврђеним правилима, тако да они представљају њихову величину.

Мерењем се квантитативно одређују знања, диспозиције, психолошке функ-

ције, црте... , јачина ставова, способн. ...

У сваком случају мерење је у функцији

оцењивања, процењивања, вредновања

2. Оцена

Оцена (енг. marks, нем. Zensuren, рус. оценки, отметки, балл) је средство за регистровање успеха ученика. Дакле, то је израз степена или својства, особина по којој се нешто разликује, карактеристика, или конвенционална (договорена, уобичајена) вредност, тј. процена која показује како се неко извршење, остварење вреднује.

Функције оцене су вишеструке.

Односе се најпре на изражавање суда наставника о напредовању и постигнућима ученика. Дакле, обавештавају ученика и родитеља о постигнутом успеху, затим служе као основа за превођење ученика у наредни разред, односно степен образовања; мотивишу ученике на већа залагања, а и показатељи су посебних способности као основа за избор занимања, и информишу о ефи-

касности школског рада.

3.Разврставање

Назива се и класирање.

Квалитативним разврставањем сматра се оно којим се само утврђује присуство или одсуство неког својства, односно, квалитета.

Разврставање је упоређивање појединости са представницима степена, класа.

Лице које се упоређује добија скор, ранг

оне особе којој је најсличније; сврстава се у класу према својствима које поседује...

Разврставање има за основ поређење, са педагошким стандардима као мерним јединицама.

4. Вредновање

Вредновање или евалуација су синоними.

У дидактици и педагогији евалуација се односи на процењивање развоја ученика према циљевима наставног програма.

Вредновање је, тако, шири појам од проверавања и оцењивања знања у настави. Оно представља систем мерења и не ограничава се само на ниво савладаности садржаја наставних програма, уже образовних, интелектуалних исхода наставе, него има задатак да захвати шире промене личности ученика, начине понашања, ставове, вредности, интересовања, социјабилност, однос према раду..., дакле шире промене личности

изазване педагошким деловањем наставника.

Евалуација се користи бројним поступцима и техникама, мерењем (досије, протоколи за интервјуисање, тестирање, класери, анегдотски записи...) како би се створио што потпунији портрет појединог ученика.

Вредновању претходи систем праћења.

Вредновање рада школе

В. р. ш. представља комплексно и детаљно сагледавање рада наставника и учен.

Постоје настојања да се вредновањем обухвати целокупан рад школе, да се укључе сви учесници васпитно-образовног процеса те да се укључи и самовредновање...

У школама је данас још увек присутно више једностраног вредновања у виду

Оцењивања знања ученика, ... Из добијене оцене изводе се опште оцене о вредности укупног рада наставника и школе...

Још увек је доминантна улога наставника у настави...

6. Верификација

Верификација (проверавање)

Надзорне службе... прате, анализују периодично извештаје о успеху, врше

вредновања у циљу предузимања мера

за унапређивање појединих сегмената ове делатности у складу са плановима друштвеног развоја, дакле, верификују рад и резултате рада свих васпитно-образовних организација.

Задаци за тражење на интернету:

Слике, оцењивање ученика, оцена, разврставање, вредновање, верификација...

1969.

Kakve su ovo ocjene?

2009.

Kakve su ovo ocjene?

3.ЦИЉ И ЗАДАЦИ ПРАЋЕЊА И ОЦЕЊИВАЊА РАДА, УСПЕХА И РАЗВОЈА УЧЕНИКА

За многе докимологе питање циљева вредновања је суштинско питање оцењивања, тј. евалуације.

Ово питање се поставља у виду сумње у оправданост поступака вредновања, ма какви они били, у образовању.

Овим се жели да оспори улога испита у

у друштвеној организацији.

Сматра се, такође, да сваки поступак вредновања садржи непријатан моменат “педагошког односа”. Наводи се став да је тешко постићи да се у једној особи ускладе улоге едукатора и евалуатора.

Вредновање и оцењивање сматра се, једним од најтежих задатака школског рада.

Упознавање ученика и праћење њиховог развоја, испитивање и оцењивање њиховог знања, неки су од кључних пр-

облема који стоје пред данашњом школом
Зато се законом о основном васпитању и
образовању обавезују сви чиниоци у
школи, пре свега педагошки радници, да
стално прате и оцењују учеников рад, успех
и развој.

Праћењем и оцењивањем обухватају се сва
васпитно-образовна подручја рада,
предвиђена програмом рада школе, у
којима учествују ученици.

Њима се не обухватају само успех и
достигнућа, већ и тешкоће са којима се

Васпитаници суочавају у раду.

Према томе, СМИСАО праћења и оцењивања рада, успеха и развоја ученика јесте ПРУЖАЊЕ ПОМОЋИ У ЦИЉУ ОСТВАРЕЊА БОЉЕГ РЕЗУЛТАТА.

Праћење и оцењивање успеха ученика је саставни део и стални пратилац укупне активности школе. Оцењивање се не може издвајати у посебан облик рада, нити сме у било којој области постати само себи циљ.

Оцена мора бити педагошки оправдана, тј. да васпитно делује на ученике.

Ово посебно вреди за основну школу, која је обавезна и која обухвата младе у бурном периоду њиховог развоја (од 7 до 15 година).

Оцена се не може користити као средство присиле и кажњавања за учињене пропусте, преступе и друга неизвршавања утврђених правила и норми понашања.

Владање ученика се прати и оцењује на

посебан начин и посебним оценама.

Циљ праћења успеха и развоја је да оно постане подстицај непрестаног унапређења и побољшавања васпитања и образовања.

При оцењивању нужно је максимално уважавати личност ученика, опште и развојне карактеристике његовог узраста и услове у којима живи и ради.

Праћење и оцењивање рада, успеха и развоја ученика претпоставља:

-да се што објективнијим и свестранијим утврђивањем уложеног рада, залагања и степена остварености постављених програмских задатака ученици подстичу на што потпуније остваривање задатака у свим областима васпитно-образовног рада, стално мотивишу на самосталан рад, учење и савлађивање постављених задатака у току школовања,

-да се правовременим уочавањем и откривањем узрока застоја, пропуста, теш-

коћа и неуспеха у раду ученика предузимају одговарајуће педагошке и друге мере у циљу отклањања тешкоћа и постизања бољих резултата и бржег развоја сваког ученика.

- да се праћењем и оцењивањем рада, успеха и развоја ученика (пошто оно има карактер повратне информације), обезбеди сталан извор обавештења ученика о властитом раду и успесима које су постигли и оценама које су за те

резултате добили, потом информишу родитељи о раду, успесима и развоју њихове деце, затим наставници и други субјекти, као и школа у целини.

Оцену треба схватити као резултат упознавања, праћења развоја и вредновања знања (укључујући умења и навике), залагања и активности ученика.

Оцена има троструку функцију: информациону, мотивациону и оријентац.

1.информациону – да благовремено обавести ученике, родитеље и школу о успеху појединих ученика, наставника о резултатима његовог рада, а друштвену заједницу – о остваривању програмских задатака наставе

2.мотивациону – да подстиче ученике на веће ангажовање и покрене за система-тско учење;

3.оријентациону – да буде основа за утврђивање узрока застоја и тешкоћа у

напредовању ученика и за предузимање одговарајућих педагошких и других мера ради постизања бољег успеха и бржег развоја ученика, да на крају основне школе буде један од усмеравајућих фактора за даље школовање.

ЗАДАТАК оцењивања је да код ученика развија и друге мотиве учења (на пример, мотив радозналости, мотив постигнућа, мотив самопотврђивања и др.).

Задаци за индивидуално претраживање на интернету:

Основно значење појмова: циљ, задаци,
Грозданка Гојков, Стојан Ценић...

Слике...

4. ИСТОРИЈСКИ ОСВРТ НА ПРАЋЕЊЕ И ОЦЕЊИВАЊЕ УСПЕХА И РАЗВОЈА УЧЕНИКА

1. Шта је основни циљ праћења и оцењивања рада, успеха и развоја ученика?

2. Како су учитељи пратили и оцењивали успех и развој ученика у прошлости?

Проверавање усвојених знања и вештина има веома дуг историјски развој. Стечена знања проверавана су још у преисторијским заједницама у свакодневним животним ситуацијама.

Ширење писмености унело је новине у процес стицања знања, али и у процес испитивања и оцењивања стечених знања.

Сумери (око 1800. год. п. н. е.) су још онда знали за усмено и писмено испитивање и на основу “оцена” одређивали признања и казне.

У античким државама Спарти и Атини, с обзиром на неговање специфичних друштвених вредности, проверавање ве-

штина и испитивање знања имало је сасвим различиту сврху.

Испити у Спарти имали су циљ проверавања способности младих за сурове услове живота, јер су се изузетно цениле војничке способности потребне за одбрану земље.

У Атини, у којој су се неговали наука и филозофија, говорништво и музика, проверавање знања и вештина било је усмерено на говорништво, музику и гимнаст.

Феудална епоха, с обзиром на наглашене друштвене разлике, посебно држи до проверавања способности младих путем строгих испита приликом пријема за разне врсте заната, или за самостално обављање тих заната.

Први записи о оцењивању у Европи потичу из средњег века.

У Саксонском школском реду (1530-1580) дефинисано је да се испити одржавају

сваког полугодишта и да се марљиви ученици награђују, а лоши кажњавају.

У Виртенбергу се 1559. г. уводе каталози и сведочанства.

Сколастичка настава се изводила догматски, без ширих објашњења, а од ученика се тражило да предавано градиво верно Репродукују. Такав начин организације наставе одразио се и на начин испитивања и оцењивања.

Међутим, поједини стручњаци (Волф и Штурм) оног времена истичу захтеве за унапређивањем оцењивања ученика путем свакодневног понављања (!), као и увођење школских дневника у којима би наставници бележили запажања о успеху и напредовању ученика.

У језуитским школама имамо прве облике неке врсте систематског оцењивања у чијој основи је ***такмичење***.

Реч је о рангирању ученика према постигнутом успеху, где су најбољи добијали награде, а најслабији распоређивани у тзв. ***“магареће клупе”***. (магареће уши)

Рангирање ученика у овим школама претеча је нумеричком оцењивању, које се, у различитим варијантама, задржало све до данас.

Оцењивање бројкама развило се у 18. веку. У 19. веку постало је рашир. пракса.

Овакав начин вредновања имао је и своје противнике. Ј. Х. Песталоци је сматрао да ће то развити нездраво такмичење међу ученицима, а наставника довести у положај који није у складу са његовим васпитним деловњем.

Средином 19. века у Енглеској и Америци појавио се покрет за увођење писмених испита, међу којима се нарочито истиче Хорес Мен (1845. у Бостону), а који

сматра да је писмено испитивање непристрасно, правично, темељитије, у свему објективније. То је условило да се у англосаксонским земљама испити од тог времена обављају писмено, а усмена питања имају првенствено наставни карактер.

Почетком 20. века проведена су испитивања Бинеовом скалом интелигенције (1908), а значајно место заузели су радови Торндајка (1910) у којима су објав-

љене прве стандардизоване скале и тестови знања. Ова мерења имала су значајан допринос у утврђивању оцењивања успеха ученика.

Критике на рачун усменог испитивања односе се на субјективност испитивача...

У току свога развоја оцењивање се изражавало на различите начине: у форми Знакова као бројчано оцењивање и речима као описно оцењивање.

Бројчано оцењивање је једноставно, брзо али и субјективно, док је описно садржајније, али може да буде и схематизовано, што такође умањује његов квалитет.

Треба напоменути да критике усменог и писменог испитивања, бројчаног или описног оцењивања, нису биле усмерене на потискивање ових облика вредновања из васпитне праксе; напротив, ради њиховог даљег развијања и унапређивања.

Задаци за претраживање:

Појмови (награде, казне, магарећа клупа, магареће уши, стуб срама, језуитске школе, Саксонски школски ред, критике оцењивања рада у школи, ...)

Личности (Хорес Мен, Едвард Торндајк, Алфред Бине)